

Indelning av ärter

När det gäller ärter så finns en uppsjö av olika namn som försöker klassificera ärter, t ex foderärter, kokärter, mägärter, rödblommande ärter, sockerärter etc.. Bakom de flesta indelningar ligger några egenskaper som tydligt syns när man ser ärtorna eller en ren användningsfunktion.

En uppdelning som förr gjordes var att dela in ärtorna i två arter, åkerärt eller foderärt och i trädgårdsärt, beroende på om ärten hade röda blommor och färgade fröskal eller vita blommor och ofärgade fröskal. Denna indelning bygger endast på en enda gen och några hinder för korsning finns inte. Så idag gör man inte längre denna indelning i olika arter.

Men indelningen i grupper görs fortfarande ofta utifrån egenskaper som bygger på enskilda gener. Ärtorna delas då först in i sockerärtor och spritärtor. Sockerärterna är då de ärter där baljorna saknar hinna i baljväggen medan spritärter har denna hinna. Sedan delas dessa grupper in efter om baljorna är tunna eller tjocka och sedan ytterligare en indelning om fröna är släta eller buckliga.

- Sockerärt (saknar hinna)
 - A Ärtor med tunn baljvägg
 - 1 Ärtor med, som mogna, släta frön. **Vanlig sockerärt**
 - 2 Ärtor med, som mogna, skrynkliga frön. **Sockermärgärt**
 - B Ärtor med tjock baljvägg
 - 1 Ärtor med släta frön. **Brytsockerärt**
 - 2 Ärtor med skrynkliga frön. **Brytmärgärt**

- Spritärt (har hinna)
 - A Ärtor med tunn baljvägg
 - 1 Ärtor med släta frön. **Vanlig spritärt, gula och gröna kokärter, foderärter, pelusker, sandärter**
 - 2 Ärtor med skrynkliga frön. **Spritmärgärt, märgärt, foderärter, blåärter**
 - B Ärtor med tjock baljvägg
 - 1 Ärtor med släta frön
 - 2 Ärtor med skrynkliga frön. **Släpärt**

Denna indelning ligger också till grund för den som görs i Våra kulturväxters namn. Detta är en bok som är en svensk namnstandard för våra kulturväxter. Här går att få ut det vedertagna latinska namnet, ursprung, olika sorter och var man först stöter på växten i litteraturen mm. Ärtorna delas in i Grupper som Sockerärt-Gruppen, Foderärt-Gruppen, Spritärt-Gruppen m fl.

Men vem skiljer i dagligt tal på spritärt och mägärt? Och hur lätt är det att se om en ärt har skrynkliga eller runda frön? Därför kan en mer praktisk indelning vara:

Gråärt (foderärt) inklusive blåärt
Gula och gröna kokärter
Sprit och mägärt
Sockerärt och brytärt

Gråärt

De rödblommiga sorterna kallas helst för gråärter eftersom foderärt blir missvisande då man främst faktiskt har sockerärter som foderärt numera. I odlinglitteraturen står det främst att gråärter används för foder men de har traditionellt använts till mat. Gråärterna har sitt namn för att fröskalet är färgat vilket ger dem en gråbrun färg som kokta. Det är de mogna och torkade fröna som används.

Kokärt

Gula och gröna kokärter är vitblommande och har inte färgat fröskal utan det som ger färgen är hjärtbladen i fröet som lyser igenom. Även här är det de mogna och torkade fröet som används.

Sprit- och mägärt

Sprit och mägärt har vita blommor och utan pigment i fröskalet. Det är här de omogna fröna som används.

Socker- och brytärt

Sockerärt och brytärt har vita blommor och saknar pigment på fröna. De saknar också hinna i baljan och har söt smak. Den omogna baljan är det som äts. Skillnaden mellan socker och brytärt är att baljväggen är tjock hos brytärt.

Men inte heller denna indelning är friktionsfri. Hur placerar man till exempel en ärt som har typiska drag av gråärt när det gäller blom och skalfärg men saknar hinna och äts som sockerärt? Det finns flera sådana exempel vilket gör att hur man än vänder sig så kan vi inte systematisera allt på ett lätt sätt.